

روانگه‌ی فلسفه بو هه‌لوه‌شینگه‌رایي

م. ه. پهيمان محمد عومر

زانكويانزاخو/فاكولتيا زانستين مروفايه‌تي / پشكا زمانى كوردى

پيشه‌كى

دبىاڤى ئه‌ده‌بیدا چه‌ندین میتود و بزاقین ژ ئیک جودا هه‌نه، مینا میتودا کلاسیکی و مؤدرین و پۆست مؤدرین، کو هه‌ر میتوده‌ک خودان پره‌نسیپ و یاسا و تایبه‌تمه‌دیین خویه و هه‌ر ئیک ب ره‌نگه‌کی سه‌ره‌ده‌ریی دگه‌ل ده‌قی دکه‌ت. میتودین که‌فن گرنگی ب جیهانا ده‌رقه‌ی ده‌قی دده‌ن و یین مؤدرین گرنگی ب پیکه‌اتا زمانى یی ده‌قی دده‌ن، لی بزاقا هه‌لوه‌شینگه‌رایي په‌یوه‌ندیی ب جیهانا ناوه‌وه‌ی ده‌ق هه‌یه. واته‌ گرنگی ب رامانین شاراهه‌ دده‌ت کو ب ره‌نگه‌کی ناسان ئه‌نجام نادریت و ده‌قی ژ خاندنا تاکی رزگار ده‌کات، ده‌قی راپورتیدال سه‌ر چه‌ند ته‌وه‌ره‌کا راده‌وه‌ستین، ئه‌وژى:

- زاراقى هه‌لوه‌شینگه‌رایي.

- سروشتى هه‌لوه‌شینگه‌رایي.

- روانگه‌ی فلسفه بو هه‌لوه‌شینگه‌رایي.

زاراقى هه‌لوه‌شینگه‌رایي

ژ بو هه‌لوه‌شینگه‌رایي چه‌ندین زاراڤ هاتیه دانان، د زمانى ئینگلیزیدا زاراقى (Deconstruction) بکارهاتیه‌کو پیشگرا (De) رامانا نه‌ریکرن و دابران و راهه‌ستان و هه‌لوه‌شاندن و دژ وه‌ردگریت. و په‌یقا (con) رامانا وی ژ په‌یوه‌ندیکرن و گریدانى ده‌رناکه‌قییت. و په‌یقا (stract) ب رامانا بنیاتکردن دیت و پاشگری (ion) کو شیوه‌که ژ شیوه‌یین چالاکی و بزاقان (۱) د زمانى عه‌ره‌بیدا زاراقى (تفکیک، تشریح، تقویض، هدم، نقیض، فک) (۲) بکارهاتیییه واته‌ لقییره‌دا خویا دبت کو مه‌به‌ست ژقى زاراقى هه‌لوه‌شاندا و ترازانا ده‌قییه ژ جیهانا ده‌رقه و هه‌بوونا دژایه‌تییه‌کی دناڤ خودی ده‌قدا و بنیاتا ده‌قی بریکا رامانین فه‌شارتی ده‌یته‌ ناڤا کرن.

رووگه‌ه

وهرزیه، پویته‌ی د ده‌ته‌ شه‌کولین و
وه‌رکیرانین مروفايه‌تی و زانستی

ژماره 4 بهارا 2012

ئەڭ بزاڧە نوڧىيە پشتى بنىياتگەرى سەرھلدايە ، برىكا رەخنە گرتن ژڧى مېتۇدى و ب قۇناغا پۇست مۇدرېن ھاتىيە نىياسىن .

بزاڧا ھەلۇەشىنگەرایی ل سەر دەستى (جاك دريدا، جاك لاكان، جيل دولوز، ميشال فۇكۇ، فليكس غاتارى) (۳) ل ساللا (۱۹۶۷) ل ئەمريكا سەرھلدايە ، لى (جاك دريدا) بە رابەرى دادەنرېت برىكا دەرکەفتنا(سى) پەرتووکېن وى پېڭقە ئەوژى: ("دەنگ و دياردە. الصوت و الظاهرة" و "نووسىن و جياوازىي-الکتابه و الاختلاف" و "گراماتۇلۇژيا. علم القواعد") (۴) ئەم سى پەرتووکە بوونە ماىيە قوولکردنى بزاڧەكە .

سرۇشتى ھەلۇەشىنگەرایی

ھەلۇەشىنگەرایی رىگايەكە بۇ خوڧندنەوہى فەلسەفە و ئەدەب. (دريدا) ھەولدايە خاندنن تازە بۇدەقى دابنېت ، كودەق ژجىھانا دەرڧە دەھىتە ترازاندن ، چونكە (دەق نەشېت ھەلگىرى پەيامەك بېت و واتايا دەقى نەئىگرتىيە) (۵) ، بە واتايەكى تر دەقى ئەدەبى خودان رامانەكا سەر بەخۇ نېنە و ھەر خوڧنەرىك ب رەنگەكى تېدگەھىت. (دريدا) پىكۇل كرىە (فەلسەفا ھەلۇەشىنگەرایی داڧەزىنېت ب دژايەتى كرنا خاندنا تاك سىنترالى بکەت ، ئەوئى پەيوەندىيى ب نىشانكراوئىكى دەستىشانكرى ھەبېت) (۶) لە دەقى ئەدەبىدا فرە واتايېن ھەڧدژ ب رەنگى ڧەشارتى ھاتىيە ئەنجامدان كو ھەر نىشانكراوئىك چەندىن رامان بخۇڧە دگرىت ، واتە ھەلۇەشىنگەرایی (رىگەكە بۇ خاندنا فەلسەڧى و گوتارىن زانستى مرۇڧايەتى) (۷) ھەر وەكى مە داىە خوياكرن كو ھەلۇەشىنگەرایی پەيوەندىيى بە دەق ھەيە يا خود ڧەكۇلىنى ل سەر رىكخستنا ناڧخۇبىيا دەڧىيە بە (ترازاندن و ھەلۇەشاندا ھەموو رامانا ئەوئى ل سەر بنەمايى لوغوس ھاتىيە دروستكرن ، ب تايبەت رامانا سەرەكى) (۸) ، واتە دەنجامدانا ترازاندن و ھەلۇەشاندا واتايېن سىنترالى چەند نىشانكراوئىن ھەڧدژ بەرچاڧۇ دكەڧىت .

كارى ھەلۇەشىنگەرایی تەنھا پارچەكرن و ھەلۇەشاندن نېنە ، لى دەھمان دەمدا بكارى ئاڧاكرنى رادبېت (پارچەكرنا كۇدېن دەقى ، پاشان ئەڧ پارچانا سەرلە نوئى ب داھىنانەكا نوئى دەھىتە ئاڧاكرن و دشىاندایە ئەڧ داھىنانە جارېكى تر بەھىتە ھەلۇەشاندن) (۹) دەما كو دەق ژ ھەمى پەيوەندىيى ئەوئى ل سەر دەھىتە ئاڧاكرن دادەبىت و ، خودى دەق ژ لايى خوڧنەرى دەھىتە پارچەكرن و تىايدا لايەنە دژەكان دەستىشان دەكات و ، لە لايەن خوڧنەرهوہ و اتاي شاراوہ بنىيات دەنرېت و سەرلە نوئى دايدەھىنېت و دشىاندایيە ژ لايى خوڧنەرهكا دى بەھىتە ھەلۇەشاندن .

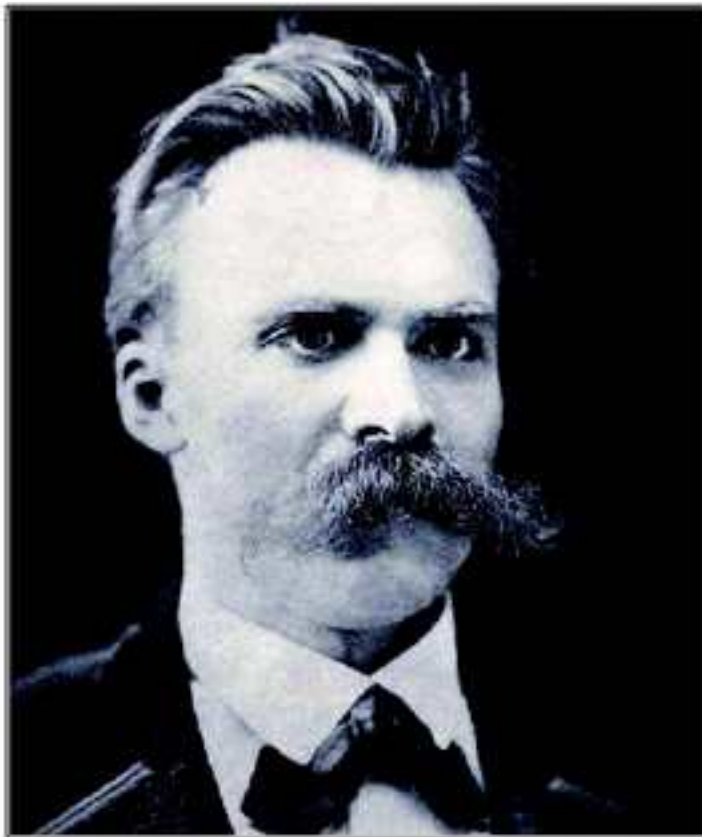
لیبردا پروسهی خاندنی به رهف نووسین دهچیت، واته(ل سهر بنه مایی پاشماوهی نقیساندنه کی، نقیساندنه کا دی بریکا خاندنی دهیته ئافاکرن و ئه فهژی وینه کا نوینا داهینانییه لدیف دیتنین جیاواز ب مه ره ما ئاشکرا کرنا رامانا فه شارتی) (۱۰)، واته له ریگهی خاندن و هه لوه شانندی هه ره دهقه کی، دی دهقه کا دی ل سهر بنه مایی داهینانی کو هه لگری رامانا فه شارتی دهیته ئافا کرن.

- روانگی فلسفه بو هه لوه شینگه رای

هه ره کاریکی ئه ده بی هه لگری روانگه و هه زری تایبته له خویه تی. هه ره فه یله سوفیک چ مه ترالی و ئایدیالی پیناسه کا تایبته بو فلسفه فی و هه ره ئیکه ب شیوه کا جیاواز کاریگه ریا خول سهر هه لوه شینگه رای هه بووه، و بوچوونین وان بوویه بنه ما بو دامه زرانندی ستراتیجیه تی ره خنا هه لوه شینگه رای ل دهف (دریدا)، له وما پیوسته بوچوونین چهند فه یله سوفیک دفی بواری بدهینه خوبا کرن، ئه وژی:

۱- فریدریک نیتشه (۱۸۴۴-۱۹۰۰)

(نیتشه) دنقیسینین خویین فلسفه فی دا گه له ک بیروبوچوونی جیاواز و فره

ره هه ندی خستوته روو و هه تا ئیستاش مایه بی گفتوگویه کی قوولی سهرچاوه فلسفه فییه کانه، ئیک له روانگه هه ره بهرچاوه کانی پرسی گومانه چونکه گومان لای (نیتشه) ریگه یه که به ره و قسه کردن له سهرجه م مه سه له کان، دیاره (گومان کردن هاتیه ئافا کردن، ژپنخه مهت بدهستقه ئینانا راستی) (۱۱)، واته گومان کرنا (نیتشه) بهرامبه ره هه زره کا کری و ره تکرنا هه زره کی کو داهینانا مروقی سنووردار دکته.

(دریدا) ئه ف بنه مایه وه رگریه و تیورا خول سهر دامه زراندییه، ده ما مروق دهقه کی هه لده وه شینیت چهن دین رمان بهرچاوه دکه قیت و رامانا دروست نادات به دهسته وه، بویه له ریگهی گومان کرن بهرامبه ره هم هه موو واتایانه ده گاته واتایی راستی و شاروه، بهم رهنگه دیار ده بیت که گومان کردن وا ده کات کو رامانا راسته قینه یا دهقی بهرجهسته بکریت و ئه گه ره ئه ف گومان کرنه نه بیت هه زرا

رووگه ه

وهرزیه، پویته ی د ده ته فه کولین و وهرکیرانین مروقیه تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

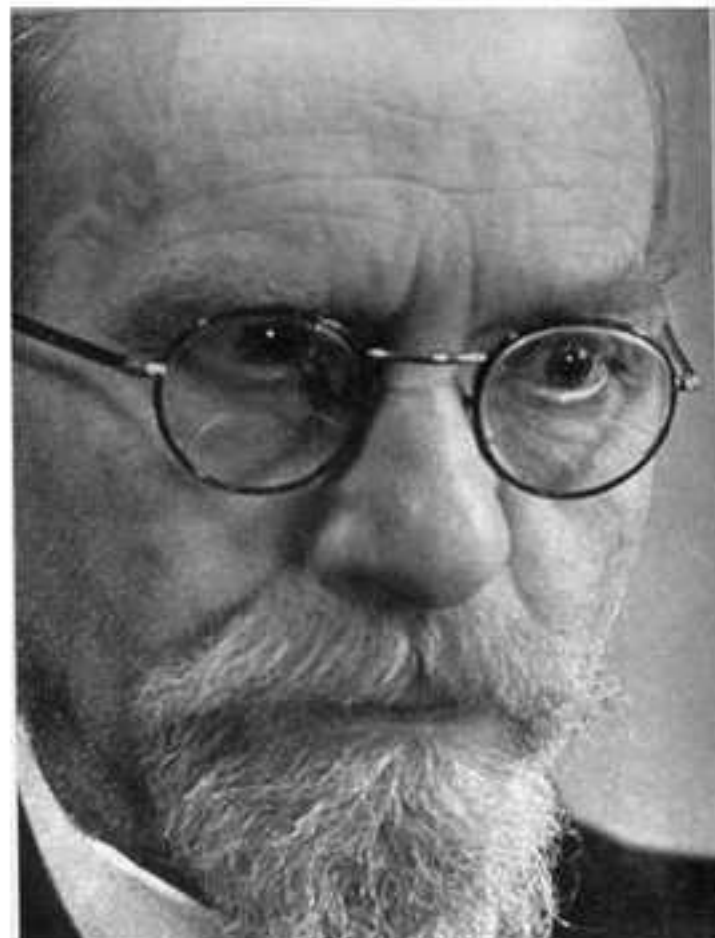

مرؤقی بهرامبهر ههر بابه تیک یان بۆچونیک یان ده قیک سنووردارده بییت .
د خاله کا دی ژی (نیتشه) و (دریدا) هه قپشکن، (نیتشه) فلسفه فا خۆل سه ر بنچینا
(دیالیکتیکا هه ق دژ) (12) دامه زران دییه، بو نمونه: (دژه ئایینی مه سیحی، دژه
ژیر و لوژیک، دژه دیموکراتی، ...) (13) و (دریدا) ژی ل سه ر بنه مایی هه ق دژیا
واتایی شاراو ه تیورا خو نه نجامدایه.

بیروباوهری (نیتشه) تایبته له پرسی (14) نزیکمان ده کاته وه له چه مکیکی
ههره دیاری (دریدا) که تهویش بریتیییه له چه مککی (مردنی نووسهر)، ته ق خاله
ل بزاقا هه لوه شینگه رای به روونی دیاره، ده ما کو خوینه ر ده ق ده خوینیت و
هه لیده وه شینیت و جاریکی تر به خو ی دایده ریژیت و رۆلی نووسهر نامینیت.
(نیتشه) دکاری خو دا باسی ده قئاویزان دکه ت کو (ههر فلسفه فه یه ک ل سه ر
بنه مایی فلسفه فه کا دی دروست بووه و جه خت ل سه ر ده قئاویزانی قه گوهاستی
ده کات دناقبه را زمانین ره مزی) (15)، بریکا کارین ته ده بی فلسفه فه دی
هیته وه رگرتن و زمان ژی دی هیته گهورین بو زمانی ره مزی ده قئاویزان د
هه لوه شینگه رای دا رهنگی دا وه ته وه.

دیاره ته ق هه می هه قپشکییه دناقبه را (نیتشه) و (دریدا) رامانا وی چه ندی ناده ت
کو جیاوازی دناقبه را واندا نینه، (نیتشه) (دژی هزرا فره واتاین بی دو ماهی و
رامانین شاراو ه، کو ب دیتنا وی زمانی ره مزی ب رامان و واتاین خو دکه قیته
بن سیسته می راستی) (16) وه سا خو یا دبیت کو رامانین زمانی ده سنیشان کرینه و
و رامانین وان شاراو ه نینه و راستیییه ک به رجه سته ده بیته.

2. ئەدموند هوسرل (1859-1938)

فه یله سوفه کی ته لمانیییه و به دامه زرینه ری
قوتابخانا (زانستی دیارده کان-
فینومینولوژیا) داده نریت، ته و زانسته ی
که له بوون و سروشتی دیارده گه رای
ده کولیتته وه .

(هوسرل) ده چیتته نیو خانیه فلسفه فه ی
نوی، (هوسرل) ره خنه له میتافیزیکا
ده گریته. هیما به سه ر (2) جو ره و اتا
دابه ش ده کات که ته مانه ن:
واتای گۆراو.

واتای ناماژه. (۱۷).

ئەمەش ئەو چەندە دگەهینیت کو دبیتە ئامرازەک بو گەهاندا پەيامەکی خودان چەندین واتا و ، ناماژە ژێ فرە واتایین بی کوتایی بخوڤە دگرت. لێرەدا بۆمان روون دەبیتەووە که (دریدا) و (هوسرل) له خالیکیدا هاوبەشن که ئەویش پرسی دژە (سینترالییەتی چەسپاوە) (۱۸)، بە واتایەکی تر دەق خودان ئیک ریمان نینە ئەوی بو هاتیە دانان مەبەست پی (واتایا نامادە) یە، لی خودان واتایەکا شاراوویە (نەئامادە)، ئەوی بریکا هەلۆهشاندا دەقی بەرجەستە دەبیت. کاریگەریا (هوسرل) ل سەر (دریدا) له پرسی دژە میتافیزیکا ، پرسیکی قوول و پر گەنگەشەیه، دەکری گرتترین ئەو کاریگەریانەش له گەرانەووە بۆ نیو دیار دەکان بەرجەستەبکەین، لەگەل هەبوونی ئەو کاریگەریەش جیاوازی له نیوانیان هەیه، بۆ نمونە (دریدا) گەیشته خالەکا گرتنگ کو (هوسرل) پی ئاگادار نەبوویە ئەوژی (دیارکنا جۆری پەیوەندیی دنایەرا نامادەو دەنگی دا) (۱۹)، لێرەدا بۆمە خویا بووە کو (هوسرل) له پرسی دیار دەگەراییدا دگەل (دریدا) کۆکە، لی له دیارکنا جۆری پەیوەندیی نیوان نامادەو دەنگ (دریدا) بتنی خاوەنی ئەو هزرەیه که پیی وایە نامادەبوون و دەنگ وەک دوو چەمک خولقی نەری پەیوەندیی له نیو واقعی زماندا.

۳. مارتن هیدگەر (۱۸۸۹-۱۹۷۶)

داریژەری تیۆری ئەنتۆلوژیایی بوون (مارتن هیدگەر) د فەلسەفا خووەدا زاراقی (رووخاندن- تدمیر) (۲۰) بکارئینایە کو رامانا شروڤه کرن و بەلاق کرن و روونکردنەووە له خو دەگرت.

(دریدا) له ژیر کاریگەری (هیدگەر)، تایبەت زاراقی رووخاندن توانی بیرو را فەلسەفییه کانی خوی قولتر داریژیت، بەلی (دریدا) ل دەستپیککی پەیشا (رووخاندن) ی (هیدگەر) ی وەرگرتوو و پاشان بەرهڤ پەیشا هەلۆهشاندا چووویە (۲۱).

(هیدگەر) د سەردەمی خو دا یە کەم فەیلەسوف بووە ، (رەخنە ل خود سینترالیزم دگرت و هەولی هەلۆهشانداوەی دەدات تا کو پەیوەندیی نیوان خود و بابەت بییتە بابەتیکی مومکن) (۲۲)، ئەگەر تەماشای بکەین کو (هیدگەر) هەولی هەلۆهشاندا خودی مروڤی داوە، بە سوود وەرگرتن له (هیدگەر) تایبەت له پرسی هەلۆهشانداوە (دریدا) ژێ هەولی هەلۆهشاندا دەقی داوە، که واتە هەردووکیان له خالیکیدا یە کەدەگرنەووە که دەکری ناوی لیبنین (خالی هاوبەشی

رووگەه

وهرزیه، پوینتهی د دهته شهكۆلین و
وهرگێرانین مروڤایهتی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

هه لوه شاننده وهی نیوانیان).

(هیدگه) جیاوازی دناقبه را (هیما و واتا) (23) کریه و (دریدا) جیاوازی دناقبه را نیشانکار و نیشانکراو کریه، ههروهها (هیدگه) باسی ئاماده و نه ئاماده دهکات، له روانگهی (هیدگه) دا (بوون) ئاماده بوونا وی ده رناکه قییت هه تا کو ئاماده نه بیته) (24)، نه ژ چهنده ل ده ژ (دریدا) بهرچا ژ دکه قییت و ب بوچوونا وی دهق تاک خاندن نینه، کو چهن دین و اتایین ئاماده و فه شارتی هه نه تا کو رامانی شاروه (نه ئاماده) بهیته ده ستنی شانکردن.

هه ره له نیو روانگه کانی (هیدگه) ئه م جار دیان باس له (ده قئاویزان) ده که یین، زاراقی (ده قئاویزان) ل ده ژ (هیدگه) ی بهرچا ژ دکه قییت کو وه کی (به ده رکه وتنی ده ستگیرکراو یک، پشت به زمان و کود و ده قین پیشتتر گری ده دات) (25) نه ژ چهنده ژ ی ل ده ف (دریدا) هه یه، کو ده قیک هه لده وه شینت و هه ره ل سه ر بنه مایی نه و ده قیکی نوی داده ریژیت. نه ژ هه می بوچوونانه ی (هیدگه) نا ژ هه لوه شینگه رییدا رهنگی دا وه ته وه.

4- ژان پول سارتهر (1905-1980)

فه یله سوف و نقیسه کاره کی فه ره نسیه سه ر ب فه لسه فا بوونگه راییه، نه م فه لسه فه یه یی که هه موو هه وله کانی له بوون کو ده کاته وه، واته (بزاقه که یی گریدایه ب جه وه هری گه ردون دپه یوه ندیکرنا وی ب مرؤقی، گو ژ گورانکاره کی مرؤقه دهیته گورین، و مرؤقه هه می تشتا دروست دهکات) (26).

فه لسه فه ی بوونگه راییه کاریگه ریا خو ل سه ر هه لوه شینگه راییه تاییه ت ل (دریدا) کریه، کو دهق خودان خواندنه کا جیگیر نینه و، چهن دین رامانین فه شارتی و هه ژ دژ بهرچا ژ دکه قییت ژ بو بهرجه سته کرنا و اتایا شاروه، واته په یوه ندیی به بنچینه ی فه لسه فا ئاماده و نه ئاماده هه یه، ههروهها دقئ فه لسه فه ی دا (بوونا مرؤقی بهری ماهییه تا وییه) (27) ده ما مرؤقه دهیته نا ژ گه ردونیدا نه و بخو ل ماهییه تا خو دگه رییت.

دیاره له هه لوه شینگه رییدا (دهق دقئ جیهانیدا ل ماهییه تا دروستکرنا خو دگه ریته) (28)، به ریگای هه لوه شانندن و بنیاتنانه وهی دهق و دابرانی له نووسه ر، به م رهنگه دهق و مرؤقل ماهییه تا خو دگه ریین.

(سارتهر)فلسه فا خو ل سه ر بنچینه ی (نازادی مروّ) (۲۹) دانایه، ده ما مروّ نازاد بیت ده توانیت بگه هیته هه می راستییان ، ئەڤ نازادیه ل دهڤ (دریدا) بهرچاڤ دکه قییت، ده ما خوینهر یی نازاد بیت ، دشیاندایه ده ق فره واتا له خو بگریت.

لیره دا کاربگری پیرو بۆچوونی فه یله سووفه کانی روژئاوال سه ر دامه زرانندی ستراتیجییه تی هه لوه شینگه ری بۆمان ئاشکرا ده بیت ، که پرۆسه ی هه لوه شانندن له سه ر خودی ده ق ئەنجامده دریت یاخود ره تکرده وه ی میتافیزیکا و سینترالکردنی خود ، چونکه ده ق خاوه نی یه ک راما ن نییه و دژی سینترالکردنی نه گۆر و واتای ناماده کراوه و ده ق پره له نیشانکراوی هاودژ ، که به ریگای گومانکردن له نیوان فره واتایی هاودژ خوینهر به شیوه یه کی نازادانه ده گاته واتای (نه تاماده کراو) شاراوه ی راست .

ئاشکرایه هه لوه شانندن ره تکرده وه ی بنیاتگه رییه ، هه ر ده قیک له خزمه تی ناواکردنی ده قیی تره ، که له لایه ن خوینهریکی روژنبیر ئەنجامده دریت و رۆلی نووسه ر په راویز ده کریت.

ئەنجام

۱. هه لوه شینگه راییی خاندنه کا تازه یه بۆ ده ق.
۲. نووسه رله ده ق داده بریت، که ئەم پرسه ش خو ی له چه می مرنا نووسه ر ده بیینیته وه .
۳. خوینهر نازاد ده بیت بۆ خویندنه وه ی و سه ر له نوی تیگه یشتنی له ده ق.
۴. بزاقه که دژی بنیاتگه رییه و به قوناغی پۆست مؤدیرنیزم ناسراوه .
۵. هه ر ده قه کی ئەده بی هه لگری فره خویندنه وه یه ، که له توانا دایه بی کوتایی بیته هه لوه شانندن .
۶. مفا وه رگرتن له واتایی هاودژ.
۷. ره تکرده وه ی میتافیزیک و گه رانه وه له پیناوی راستی دا .
۸. کاری و ی تنی هه لوه شانندن نینه ، لی دهه مان ده مدا بنیاتنانی ده قه . که هه ر ده قه ک ل سه ر بنه مایی ده قیکی ترئاوا ده کریت.
۹. هه لوه شینگه ری سه رته تا وه ک میتۆدیکی فه لسه فی هاته ئاراوه و ئەده ب ژ ی له سه ر بنچینه کانی دامه زراوه .

رووگه ه

وهزیه، پویته ی ده ته شه کولین و
وهکیرانین مروقیه تی و زانستی

ژماره 4 بهارا ۲۰۱۲

لستی سهرچاوه و پهر اوینز

۱. د. یوسف و غلیسی، اشکالیه المصطلح، الطبعة الاولى، مطابع الدار العربية، بیروت، ۲۰۰۸، ص (۳۵۰).
۲. خطنة الغدामी من یکفر عنها . www.google.com
۳. د. یوسف و غلیسی، اشکالیه المصطلح، ص (۳۳۵)
۴. د. احمد عبد الحليم عطية، جاک دریدا و التفکیک، الطبعة الاولى، دار الفارابی بیروت، ۲۰۱۰، ص (۱۰).
۵. پ. د. محمد بکر، فلسفه فهی نه دهب، وانه بز قوتایانی دکتورا، زانکوی دهوک، سکولا نادابی، پشکا کوردی، ۲۰۱۱
۶. خطنة الغدामी من یکفر عنها . www.google.com
۷. د. یوسف و غلیسی، اشکالیه المصطلح، ص (۳۳۹).
۸. سامیه راجح، فلسفة النقد التفکیکی، الطبعة الاولى، عالم الکتب الحدیث، عمان، ۲۰۰۹، ص (۹).
۹. الاراء التفکیکیة عند عبد القاهر من وجهة نظر معاصرین، www.google.com
۱۰. سامیه راجح، فلسفة النقد التفکیکی، ص (۱۱).
۱۱. هه مان سهرچاوه، ل (۱۶).
۱۲. بییر ظ. زیا، التفکیکیة، تعریب: اسامة الحاج، الطبعة الثانية، بیروت، ۲۰۰۶، ص (۳۷).
۱۳. حمید عزیز، فلسفه فهی سهردهمی رومانتیکی، چاپی یه کهم، چاپخانهی موکریانی، ههولیر، ۲۰۱۰، ص (۲۵۶-۲۵۹).
۱۴. سامیه راجح، فلسفة النقد التفکیکی، ص (۱۷).
۱۵. هه مان سهرچاوه، ل (۲۰-۱۹).
۱۶. هه مان سهرچاوه، ل (۱۰).
۱۷. رده شید نه بو تهیب، "دریدا هه لوه شانندنه وهی فلسفه فهی ناماده" به شی دووهم، وه رگیرانی: ناسو نه حمده، گو قاری بیا، ژماره (۱۷)، ۲۰۰۵، ل (۱۴۹).
۱۸. الحرب علی التفکیکیة. www.google.com
۱۹. الاراء التفکیکیة عند عبد القاهر من وجهة نظر معاصرین www.google.com
۲۰. فوکو دریدا، حوارات ونصوص، ترجمة: محمد میلاد، الطبعة الاولی، سوريا، ۲۰۰۶، ص (۱۴۳).
۲۱. سامیه راجح، فلسفة النقد التفکیکی، ص (۱۴).
۲۲. ربین ره سول، جاک دریدا و هه لوه شانندنه وه، چاپخانهی که مال، سلیمان، ۲۰۱۰، ل (۱۳۱).
- ۲۳، ۲۴، ۲۵. سامیه راجح، فلسفة النقد التفکیکی، ص (۱۵).
۲۶. هه مان سهرچاوه، ل (۲۲-۲۱).
- ۲۷، ۲۹. د. حسین علی، فلسفة الفن، الطبعة الاولى، بیروت، ۲۰۱۰، ص (۳۸).
۲۸. سامیه راجح، فلسفة النقد التفکیکی، ص (۲۳).